

Vyhrál rozum nebo diletantství?

Doc. Ing. Josef Patočka, Csc.

Územní centrum Liberec, odborná skupina pro rozúčtování

Změnou zákona č. 406/2000 Sb. o hospodaření energií se nejen posouvá povinná instalace termostatických ventilů o dva roky, ale rozhodnutí o instalaci bylo delegováno na vyjádření 2/3 uživatelů bytů. Tato opticky drobná úprava, vždy jednoho odstavce ve dvou paragrafech, však iniciuje k vážnému zamyšlení a hledání odpovědí na řadu otázek. V nadpise položená otázka pouze uvozuje problém a nelze očekávat jednoduchou a jednoznačnou odpověď, přestože se nabízí. Jednoznačné přihlášení k jedné, nebo druhé části otázky, doprovázené mnohdy emotivním rétorickým projevem, vhodným tak nejvýše pro hospodu nejnižší cenové kategorie, nelze považovat za solidní přístup k dané problematice.

Na začátku byl připraven návrh na povinnou regulaci a indikaci spotřeby tepla. V této fázi měla být vyslyšena stanoviska pro a proti. Namísto toho bylo přijato ustanovení o povinné regulaci s delegováním práva o určení rozsahu na MPO. Povinná indikace byla zcela vypuštěna. Je diskutabilní, zda s ohledem na tehdejší úroveň poznání, bylo vypuštění povinné indikace přínosem, nebo pochybením. Není to jasné ani v současné době!

Samotné nasazování automatické regulace bez adresné motivace konkrétního uživatele bytu však oprávněně naráželo na odpor zejména těch vlastníků a správců bytového fondu, kteří se dlouhodobě věnovali racionálnímu využívání nejen tepelné energie, ale plánovitě a komplexně pečovali o stav objektu jako celku. Jednorázová, milionovou sankcí nařizovaná investice v mnoha případech kolidovala nejen se záměry vlastníků, ale i zkušenostmi ze zahraničí, které varovaly před přílišným optimismem ve vztahu k očekávaným úsporám. Stačí připomenout naprosto rozporné informace o dosahovaných úsporách, kde na jedné straně byly publikovány spíše spekulativní úspory v rozsahu 10 až 50% (SEI), nebo 5 až 9%, ale také skutečné "úspory" v rozsahu až -3%. Zodpovědní vlastníci bytů a domů se pokoušeli na základě reálných a podložených pochybností získat výjimku z tohoto ustanovení. Naprosto nekompromisní stanovisko jak tvůrce vyhlášky (MPO), tak kontrolního orgánu (SEI) ve vztahu k povinné instalaci automatické regulace u konečného spotřebitele (otopné těleso) bylo zdůvodňováno způsobem, pro který je možno použít v poslední době často používané slovo "kontraproduktivní":

"Vaší žádosti nelze vyhovět, neboť zákon výjimky nepřipouští. Ujišťuji Vás, že zákony jsou vytvářeny v týmové práci příslušných odborníků ve prospěch celé společnosti".

V souvislosti s "týmovou prací příslušných odborníků" by bylo nanejvýš užitečné, aby se tito anonymní odborníci neskrývali za neexistující závazky vůči EU, ale fundovaně v odborných publikacích odpověděli na několik souvisejících otázek:

- Jaká je reálná procentuální hodnota dodatkových zdrojů tepla v bytech s centrálním vytápěním ve vztahu k průměrné tepelné ztrátě?
- Jaká je reálná procentuální hodnota sluneční energie ve vztahu k průměrné tepelné ztrátě?
- Jaký je mechanismus časového působení sluneční energie na termostatickou hlavici ventilu?
- Jaká je garantovaná a ověřená skutečná návratnost této investice ve vztahu ke skutečně dosaženým úsporám?
- Jaká existuje vazba mezi zónovou regulací a regulací pomocí termoventilů?
- Jak hodnotí odborníci reklamu "za deset termohlavic jedno pivo i s půllitrem". Nejedná se o záměrnou tvorbu korupčního prostředí?
- Má smysl, s ohledem na snadnou ovlivnitelnost, provádět blokování termoventilů na maximální a minimální teplotu?

Ve vztahu ke zrušené povinné instalaci termoventilů není v současné době důležité, kdo a proč v roce 2000 poslanecké sněmovně podstrčil ke schválení tak problematický zákon. Důležité však je, kdo v současné době chystá v souvislosti s našim členstvím v EU další zákony a vyhlášky, kdo a které orgány státní správy rozhodují o budoucnosti tohoto tak problematického, ale důležitého oboru. Stačí si pozorně přečíst některé články v časopisech "Vytápění, větrání, instalace" a "Topenářství, instalace". Zatímco do roku 1989 bylo "jedině správné" to, co přicházelo z východu a české normy byly přetvářeny na normy s uvozením GOST, v současné době jsou české normy přetvářeny příponou EN. V obou časových obdobích je to prokazatelně užitečné, pokud přebírané normy představují pozitivní posun v nazírání na popisované skutečnosti a pokud jsou v souladu se současným stavem poznání. Zarážející jsou však případy, kdy nám nezávazné technické normy a směrnice EU jsou vnucovány různými podnikavci s odkazem na údajnou, ale neexistující absolutní podřízenost ČR Evropské unii. Tyto směrnice lze chápat pouze jako perspektivu technického rozvoje a směřování vlastního výzkumu, jehož garantem by mělo být zejména vysoké školství. Namísto cílené a soustředěné snahy řešit vzniklé problémy, vytvořit podmínky pro širokou odbornou diskuzi, existují snahy zneužít legislativu pro čistě komerční účely. Zásobování teplem je právě tou oblastí, která si zaslouží pozornost nejen odborné, ale i laické veřejnosti, neboť cena tepla je v porovnání s nedávnou minulostí minimálně dvacetinásobná a v našich zeměpisných podmínkách se bez vytápění neobejdeme.

Nanejvýše aktuálním problémem je určování podílu vytápěné místnosti (bytu) na celkových vytápěcích nákladech domu. Na rozdíl od Slovenské republiky, kde tomuto oboru je každoročně věnován minimálně jeden celostátní seminář umožňující konfrontaci různých názorů a zkušeností, je v ČR uměle udržováno "období temna". Ojedinelé aktivity, s přísně účelově vybranými tématy a autory, spíše připomínají totalitní cenzuru s patřičně negativním dopadem nejen na rozvoj, ale i na činnost legislativní.

Obsah několika desítek nových vyhlášek týkajících se zásobování teplem nesvědčí ve všech případech o týmové práci "příslušných odborníků".

Jako ilustraci je možno připomenout vyhl. č. 152/2001 Sb. § 3 odst. 6, 11, 12, kde je pod pohružkou 5-ti milionové pokuty uvedena nepřekročitelnost vytápěcích teplot. Zdánlivě banální problém však dostane zcela jinou dimenzi, pokud se vyhlášky ujme kontrolní orgán, kterým je SEI a vyhrožuje zřízením instituce "úřední měřič teploty" (viz vystoupení Ing. Svobody - SEI). Vzhledem k tomu, že systém poměrového měření VIPA poskytuje uživatelům bytů nejen veškeré vyhláškou předepsané náležitosti, ale navíc udává vzájemné teplotní poměry mezi místnostmi i byty, vzniklo nebezpečí, že může být použit proti majitelům, nebo provozovatelům centrálně vytápěných domů ve vztahu k "nepřekročitelnosti vytápěcích teplot". Proto byl učiněn na ústředí SEI dotaz:

Pokud jsou průměrné teploty 20 °C ve všech místnostech bytu nebo celého domu nevzniká žádný problém. Snad jenom ten, že takovéto vytápění nikdo nechce. Pokud bude uživatel bytu chtít mít v obývacím pokoji 23 °C a v ložnici 17 °C lze to chápat jako porušení vyhlášky č. 152/2001 Sb. a postihnout majitele domu pokutou 5 mil. korun, nebo lze připustit, že průměrná teplota bytu je 20 °C, což je v souladu s vyhláškou? Stejným způsobem lze specifikaci rozšířit na celý dům a celou otopnou sezonu a mluvit o průměrné teplotě vytápěných místností, vztažené na celý dům během otopného období. Průměrnou teplotu jednotlivé místnosti lze zjevně krátkodobě zjistit. Horší to zřejmě bude, pokud by někdo chtěl určit průměrnou teplotu celého bytu nebo domu po dobu vytápění. Pokud by se autoři vyhlášky přiklonili k názoru, že porušením vyhlášky je průměrná teplota v jednotlivé vytápěné místnosti zjištěná během jednoho dne, jistě rádi tento názor sami vysvětlí uživatelům centrálně vytápěných domů, bez odkazu na to, že za to mohou poslanci. Pokud připustíme, že legislativa byla podřízena požadavku racionálního využívání energie a nikoli zřízení nové instituce "úředních měřičů teploty", pak vytápění na průměrnou teplotu 20 °C (17 °C a 23 °C) je nejen stejně energeticky náročné, ale proti 20 °C ve všech místnostech také výrazně komfortnější a žádané. Vzhledem k tomu, že výsledkem rozúčtování podle systému VIPA jsou i dosahované teploty v jednotlivých místnostech, musíme konstatovat, že systém VIPA na jedné straně poskytuje prostřednictvím teplotních poměrů objektivní laickou kontrolu uživatelům bytů, může být na druhé straně zneužit v důsledku nejednoznačné legislativy k postihu vlastníků domů, nebo dodavatelů tepla.

V závěru byl položen fyzikálně jednoznačný dotaz:

Co je pokládáno za průměrnou teplotu měřených místností s ohledem na avizovaný institut "úředních měřičů teploty"?

- Je to cíleně a účelově vybraná jednotlivá místnost, kde bude v jednom dni 4x změřena teplota?
- Je to průměrná teplota jedné nebo více místností měřená v jednom dni, nebo více dnech, případně celé vytápěcí sezóně?
- Je vytápění na 23 °C (obývací pokoj) a 17 °C (ložnice) porušením vyhlášky č. 152/2001 Sb. postihnutelným pokutou 5 mil. Kč, nebo to bude chápáno jako průměrná teplota 20 °C ve smyslu pravidel pro vytápění?

Po několikeré urgenci odpovědi, až po přímé projednání výkladu vyhlášky, nebyla dosud odpověď dostatečně jednoznačná.

Lze úspěšně prokázat, že obytný dům provozovaný ve smyslu vyhlášky na průměrnou jmenovitou teplotu 20 °C ve všech místnostech, nebude ani úsporný, ani nebude mít požadovanou tepelnou pohodu.

Vyhláška obsahuje další fyzikálně problematická ustanovení, kde byl neprofesionálně zneužit požadavek racionálního využívání energie ať ve smyslu určení měrné spotřeby tepla, problematických energetických auditů, snížení jmenovité teploty vytápěcí vody atd. Pokud jsou takové požadavky vynucovány pohružkou milionových pokut, mění se původní užitečný záměr v legislativní balast zneužitelný různými vykladači zákonů a podnikavci, kteří se nemusí zamýšlet nad návratností a účelností investic, ale mohou pouze tvrdit "takový je zákon".

Zůstaneme-li u rozúčtování úhrady za vytápění, můžeme slyšet, nebo číst až překvapující, vzájemně si odporující informace.

- dodatkové zdroje tepla činí až 80% spotřeby **versus** dodatkové zdroje tepla činí maximálně 11% spotřeby
- vnitřní prostupy tepla činí jen 8% dodávky **versus** vnitřní prostupy tepla činí až 90% dodávky
- k rozúčtování je nutno použít výhradně dvoučidlové indikátory (nejlépe dovážené) **versus** k rozúčtování je možno použít jakékoliv indikátory
- navýšení spotřeby tepla činí cca 6% na teplotní stupeň **versus** navýšení spotřeby tepla činí až 70% na teplotní stupeň
- rozúčtování musí být provedeno výhradně podle skutečně dodaného tepla **versus** rozúčtování může být provedeno podle historicky vzniklých podmínek v dané členské zemi EU.

Z logiky uvedených tvrzení je zřejmé, že současná platnost se vylučuje. Může být pravdivé pouze jedno, nebo druhé tvrzení, případně žádné. Odborná, eticky vedená diskuze by měla vytříbit názory ku prospěchu uživatelů centrálně vytápěných bytů. Z některých vystoupení nebo publikací odborníků, soudních znalců, energetických auditorů, podnikatelů, ale i nejvyšších orgánů státní správy přímo vyzařují zcela jiné zájmy. Neměly by najít cestu k uživatelům bytů a už vůbec ne do zákonů a vyhlášek.

Kontaktní adresa:

VIPA CZ s.r.o.
Kadlická 20
460 15 Liberec
tel./fax: 482 750 457-8
e-mail: vipa@vipa.cz
www.vipa.cz